

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на Николина Валентинова Цветкова на тема "Развиване на межкултурна комуникативна компетентност в обучението по английски език в 8.и клас на профилираните училища и паралелки (интензивно обучаване)" с научен ръководител проф. д-р Димитър Веселинов

Рецензент: доц.д-р Ирина Перянова

Кандидат: Николина Валентинова Цветкова

1. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

Дисертационното изследване на Николина Валентинова Цветкова е в обем от 346 страници и е структурирано по следния начин: увод (стр.5-14), първа глава, която съдържа теоретичните основи на дисертацията (стр. 15 -71), втора глава, излагаща технологията за развиването на межкултурна комуникативна компетентност в обучението по английски език в 8.клас (стр. 72-123); трета глава, съдържаща експериментална проверка на ефективността на технологията (с. 124-198), обобщение и заключение (стр. 200-204), библиография с 162 цитирани източници, 30 анализирани учебници и редица цитирани официални документи, както и 30 приложения (220-347), илюстриращи проведената изследователска работа. След всяка глава има отделни изводи, ясно резюмиращи основните положения в нея. Приложен е и автореферат на български език в обем от 33 стр., който изцяло отговаря на съдържанието на дисертационния труд и представя основните

моменти в изследването. По темата на дисертацията и по сходни теми кандидатката има 7 самостоятелни публикации и 13 публикации в съавторство.

Дисертационното изследване на Николина Цветкова е ситуирано в изключително важна и съвременна област – интеркултурна комуникация и чуждоезиково обучение. Целта на изследването е създаване на технология за развиване на межкултурна комуникативна компетентност у ученици от 8. клас на профилираните гимназии в часовете по английски език – интензивно обучение и проверка на нейната ефективност.

Общо казано, цитирайки Ю.Лотман (1977), по принцип самият процес на комуникацията представлява превод на текст от езика на моето Аз на езика на твоето Ти. От една страна, съществува нееквивалентност на слушащия и говорещия, т.е различните им кодове, а от друга – този превод е възможен, тъй като кодовете на двамата участници в комуникация образуват пресичащите се множества. Според Портър и Самовар (1994), межкултурната комуникация се осъществява, когато изпращачът на съобщението е член на една култура, а получателят му е член на друга култура. Същевременно, комуникативното поведение като цяло отразява културните кодове на различни общества и включва паралингвистичните и екстралингвистичните съобщения, както и усвояването на факти, свързани с географията, историята, съществуващите обичаи и други страноведски параметри. Изграждането, повишаването или формирането на уменията по ИК са станали неразделна част от езиковото обучение в Западна Европа, в частност по английски език, който се формира като глобален и международен. В Холандия, например, в използваните в средните училища учебници е залегнало определението на интеркултурно образование, предложено от Министерството на образованието, науката и културата на Нидерландия,

като средство, чрез което учениците се научават да осъзнават и да преодоляват разликите и сходствата, произлизащи от характеристиките на различната културна среда. Дефинициите, които се използват в холандските учебници, включват термините *стереотипиране, расизъм, малцинство, евроцентризъм и т.н.*, а целта на такова образование е равнопоставеност и отговорно поведение в холандското общество (Перянова 2002).

Намирам за изключително важно и ценно, че кандидатката застъпва сходни тези, които трябва да се определят за общоевропейски. Докато ИК като учебна дисциплина или част от нея съществува във ВУЗ в България (вж. напр. трудовете на М.Георгиева; Перянова 2002) този подход - тъкмо като ИК, а не като странознание, т.е. не само като преподаване/усвояване на редица факти, свързани с усвояването на историко-географски и социални особености, в същност е новаторски за българските средни училища. Оттук е и моята изцяло положителна оценка към темата и подхода на кандидатката. Съгласна съм, че "когато общуваме межкултурно е нужно нашето поведение да се превърне в разбираемо съобщение" (стр. 32). В същност тази теза се отнася за всички видове общуване.

Както пише кандидатката "Образователните ценности зависят от общите ценностни системи в обществото в даден исторически момент" (стр. 40), т.е. изследването има много ясно изразен антропоцентристки фокус.

II. Основни приноси в научната и научно-приложната дейност на кандидата

- Творчески и пълен обзор на съвременната литература по свързаната с интеркултурната комуникация тематика;

- Фокус върху Общата европейска езикова рамка (ОЕЕР), и творческото прилагане на принципите ѝ в България;

- Обстойно изследване и изчерпателно описание на предложената технология, илюстрирано от многобройни практически материали и продукти, както създадени от учениците, така и подготвени от кандидатката;

- Хуманитарен общ контекст на работата, който се проявява не само в нагласата за осъзнаване на чуждата култура, но и в осъзнаване на собствената култура на обучаваните пречупена през гледните точки на други хора;

- Холистичен подход към обучението, който включва не само интерактивна дейност, но и три вида въздействия – когнитивно, афективно и поведенческо.

- Включване в обучението на някои моменти на невербална комуникация. Това е важно, тъй като невербалното общуване не съвпада за различни култури и по принцип включва не точно идентифициран брой обекти - от улично движение до мърдането на носа.

- Определяне на практически насоки за използването на потенциала за межкултурно учене в контекста на интензивното изучаване на чужд език в 8. клас на профилираните училища по отношение на развиваните умения за межкултурно общуване;

- Точно разграничаване на образователните цели по отношение на знания, умения и отношения, като в чисто практически план придобитите умения помагат на учениците да откриват и анализират скритите познания, изпращани от вестници и телевизия и декодиране на визуални послания.

Забележки

Моите забележки са по-скоро свързани с някои не много сполучливи формулировки, отколкото със същността на работата.

Така например, възпитаността в работата се приравнява на приемливо поведение, а невъзпитаността – на неприемливо поведение, което аз намирам за спорна трактовка - стр.109 .

На стр. 79 като достоинство на интерактивния метод се определя прилагане на интерактивни методи – тавтология

На стр. 76 при описанието на принципите на педагогическата технология се твърди, че "разбирането на явления от родната и други култури служи за основа и изходна точка на межкултурното учене." По-скоро това е резултат от обучението, отколкото изходната му точка.

Освен това, трябва да се отбележи неправилното или непоследователното изписване на някои имена – Антонио Грамши , а не Грамки, така е и в библиографията; Хофстеде-Хофщеде; Триандис/Трияндис.

И последно: намирам, че малко внимание е отделено на така наречената илюзия за разбиране – една и съща форма, но различни значения в различни общества, а такива примери са интересни и като констатация и като възможност за изводи, насочващи преподавателската практика.

IV. Заключение

В заключение ще обобщя, че дисертацията на Николина Валентинова Цветкова представя сериозно теоретично-емпирично изследване за развитието на межкултурната комуникативна компетентност в обучението по английски език в 8.и клас на профилираните училища и паралелки

Докторантът познава изследванията в тази област и е провел научно изследване с резултати, които обогатяват теорията и практиката на езикобучението по английски език.

Дисертацията изцяло удовлетворява критериите за получаване на степента "доктор".

Въз основа на анализа, който направих, и изцяло положителната ми оценка за теоретичните и приложните приноси в дисертационното изследване, убедено и категорично ще гласувам за присъждането на Николина Валентинова Цветкова образователната и научна степен "ДОКТОР" по направление 1.3. Педагогика на обучението по чужд език (Методика на обучението по чужд език). Призовавам и останалите уважаеми членове на научното жури да гласуват за това предложение.

София, 6 юни 2012 г.

Подпис:

/доц. д-р Ирина Перянова